
Steno Center for Sundhedsfremme

INVOLVERING SKABER HANDLEKOMPETENCE



Hvorfor et Steno Center for Sundhedsfremme?

Steno Diabetes Center har i 75 år været på forkant med forskning og behandling af diabetes. Det vil vi gerne blive ved med at være, og derfor tager vi nu et skridt i en ny retning. En af de største diabetes relaterede udfordringer vedrører livsstil og holdninger:

Motivationen til at leve sundt er ikke aktiveret blandt store grupper af befolkningen, og vi ved ikke ret meget om, hvad der virker i forhold til at uddanne patienter og forebygge, at mennesker overhovedet udvikler type 2 diabetes.

En lang række moraliserende tilgange har slået fejl og har fremkaldt et negativt billede af sundhed, der står i modsætning til livskvalitet, lyst og glæde. Denne tradition vil det nye center udfordre ved at integrere den humanistiske forskning med den traditionelle medicinske forskning og derved gøre nye landvindinger på et område, som i den grad trænger til at blive videnskabeligt fornyet. Målet er at udvikle et nationalt og internationalt kraftcenter med fokus på social forandring.



Fakta

- ➊ Forskningscenteret har tre fokusområder: Patientuddannelse, forebyggelse og sundhedsfremme
- ➋ Centeret vil etablere tværfagligt samarbejde med partnere i ind- og udland
- ➌ Centerets forskningsresultater skal være anvendelige i praksis
- ➍ Ved udgangen af 2010 vil centeret have 15-20 medarbejdere
- ➎ Centeret er finansieret af Novo Nordisk og Novo Nordisk Fonden og er en integreret del af Steno Diabetes Center

Centerets fem bærende principper

Forskningen på Steno Center for Sundhedsfremme hviler på fem principper for social forandring, som gennemsyrrer alle forskningsprojekter og sikrer en klar linje i de metoder og den viden, der udvikles.

Princip 1: Aktiv involvering af målgruppen

Varige forandringer kræver aktiv involvering af målgruppen. Hvis en gruppe af ansatte på en arbejdsplads for eksempel selv har været med til at udvikle idéer til, hvordan motion og bevægelse kan integreres i deres hverdag, er der større sandsynlighed for, at aktiviteterne også varer ved, når de professionelle har trukket sig tilbage. Uden det personlige ejerskab kan motivationen ikke opretholdes.

Princip 2: Et positivt og bredt sundhedsbegreb

Et sundt forhold til mad og krop hænger uløseligt sammen med den måde, vi taler om sundhed på. Moraliserende og naturvidenskabelige tilgange, der taler om "kostvaner", "ernæring" og "fysisk aktivitet" kan virke distancerende og blokere for ejerskab hos målgruppen. Centeret vil arbejde med et positivt sundhedsbegreb, der anvender begreber som "mad", "krop", "bevægelse" og "leg". På denne måde omfatter sundhed også lyst og livsudfoldelse i bred forstand.

Princip 3: Kompetenceudvikling og empowerment

Udvikling af handlekompetence handler om, at målgruppen selv beslutter at sætte aktiviteter i gang, der fremmer sundhed. Princippet står således i et modsætningsforhold til at arbejde med adfærdsændringer, hvor man for eksempel gennem skrækkampagner vil ændre en bestemt uhensigtsmæssig adfærd hos en given målgruppe. Målgruppens egne beslutninger er helt afgørende for handlingsorienteret sundhedspædagogik.

Princip 4: Omgivelser og kontekst

Sundhedsfremme og forebyggelse giver først for alvor mening, når den konkrete kontekst tænkes med ind i planlægningen og udførelsen af en given aktivitet. Hvis der arbejdes med oplysning og undervisning om sund mad på en arbejdsplads, er det for eksempel vigtigt, at kantinen samtidig bakker op om dette i sit udbud. Pointen er, at vores liv og handlinger påvirkes af de rammer, vi indgår i, og at de derfor skal tænkes ind i de sundhedsfremmende aktiviteter for at få reel og varig effekt.

Princip 5: Lighed i sundhed

Kobles de svageste og mindst ressourcestærke af i sundhedsfremme bliver forskningen ikke værdifuld i praksis. Derfor vil centeret i alle projekter have fokus på, hvordan de udviklede metoder kan bidrage til at skabe øget lighed i sundhed – lokalt og globalt. På den måde sigter centeret mod at opbygge en systematisk viden om, hvordan forskellige metoder kan bidrage til at vende den aktuelle udvikling, der går imod øget ulighed i sundhed.

Centerets projektområder

01

Udvikling af nye modeller i patientuddannelse



Der mangler evidens for effektive metoder til patientuddannelse, og der er behov for at styrke forskning og udvikling inden for området, både hvad angår indhold, sundhedspædagogiske metoder og effekt. Denne udfordring bliver omdrejningspunkt for forskningen, hvor der igangsættes fire projekter i 2010.

1. Hvilke metoder virker inden for patientuddannelse?

Målet er at få overblik over den internationale litteratur på området og analysere den med udgangspunkt i de fem udvalgte sundhedspædagogiske kernebegreber.

2. Klinikken som kompetencefællesskab

Målet er – i partnerskab med behandlere på Steno – at identificere og opbygge de professionelle kompetencer og værdier, der skal til for at udvikle handlekompetence blandt diabetespatienter.

3. Psykosocial sundhed og diabetes

Målet er at analysere de psykosociale problemer blandt diabetespatienter og af-dække, hvordan psykosocial status er forbundet med patienters kontrol over deres sygdom. Med udgangspunkt i denne viden udvikles i samarbejde med klinisk praksis modeller for patientuddannelse.

4. Udvikling af nye modeller for patientuddannelse i danske kommuner

Målet er – i samarbejde med én eller flere danske regioner og kommuner – at udvikle videnskabeligt funderede modeller for patientuddannelse (diabetes og andre kroniske sygdomme). Derudover udvikles og testes teoretiske modeller blandt sundhedsprofessionelle med henblik på at skabe den nødvendige opbygning af kompetencer blandt professionelle.



Arbejdspladsen er en oplagt arena inden for forebyggelse, fordi den udgør en væsentlig del af menneskers liv og giver mulighed for integrerede interventioner. Endvidere er der særlig stort behov for at finde nye og effektive metoder for forebyggelse og sundhedsfremme, som markant vil bedre sundheden for ufaglærte. At dokumentere effekt på sundheden på kort og lang sigt bliver afgørende for de projekter, der sættes i gang.

1. Hvad virker inden for forebyggelse på arbejdspladsen?

Målet er at udforske og identificere de interventioner i litteraturen, der har demonstreret effekt og bruge denne viden i udviklingen af centerets egne projekter.

2. En integreret metode til forebyggelse på arbejdspladsen

Målet er – i samarbejde med en række førende forskningsinstitutioner og 1-2 arbejdspladser – at udvikle og teste innovative forebyggelsesprogrammer, som integrerer strukturel forandring, uddannelsesinitiativer og ledelsesstrategi.

3. Forbedret arbejdsmiljø for ansatte med diabetes

Målet er at udvikle evidensbaserede modeller for, hvordan man kan bevare mennesker med diabetes længere på arbejdsmarkedet.



Store forebyggelsesstudier har vist, at kombinerede ændringer i spise- og motionsvaner forebygger diabetes. Men studierne begrænsning er, at de er meget intensive, hvorfor metoderne er dyre og svære at overføre til dagligdagen. En øget anvendelighed i praksis vil derfor være i fokus for de projekter, der sættes i gang.

1. Livsstilsinterventioner – deres potentiale og begrænsninger

Målet er – gennem en international litteraturgennemgang – at identificere de mest effektfulde og realistiske elementer i en “livsstilsintervention”.

2. ”Det store danske diabetes forebyggelsesstudie”

Målet er – i samarbejde med Institut for Folkesundhed, Århus Universitet og behandlere og forskere på Steno – at teste nye innovative forebyggelsesinterventioner blandt mennesker med høj risiko for at udvikle diabetes og diabetesrelaterede komplikationer.

3. Forebyggelse blandt gravide kvinder

Målet er – i samarbejde med sundhedsmyndigheder i Colombia, lokale NGOer, Helsinki Universitet, Novo Nordisk og forskere på Steno – at involvere kvinder med gestationel diabetes i partcipatoriske forebyggelsesaktiviteter både under og efter graviditet. De nye metoder vil have generel relevans for udviklingslande.



Den optimale forebyggelse af livsstilssygdomme begynder med børn og unge. Det er bl.a. hér den globale fedmeepidemi har sine rødder. Skolen er således en oplagt arena for sundhedsfremme og har et betydeligt potentiale – også i udviklingslande, hvor det er et stærkt stigende problem, og hvor der mangler fokus på området.

1. “Unge hjerter i balance” – involvering af unge gennem spil og film

Målet er – i samarbejde med Hjertereforeningen – at udforske potentialet i at engagere danske unge på skoler i kreativ vidensformidling om sundhed og livsstilssygdomme gennem dokumentarfilm og computerspil.

2. Livsstilsændringer blandt unge i Kenyas byområder

Målet er – i samarbejde med kenyanske og danske universiteter – at involvere den urbane ungdom i Kenya i sundhedsfremmende aktiviteter. Der sigtes mod at skabe synergi ved at styrke samarbejdet mellem skole og lokalsamfund om bæredygtige livsstilsændringer. De nye metoder vil have generel relevans for udviklingslande.

Forskningscenterets ledelse



Bjarne Bruun Jensen, Centerchef

Email: bjbj@steno.dk

Bjarne Bruun Jensen er professor i sundhedspædagogik og en af de førende forskere inden for sundhedsfremme i Danmark. Han har skrevet 27 bøger og op imod 200 videnskabelige artikler om emnet og har fungeret som rådgiver for WHO og flere danske ministerier.



Ingrid Willaing, Forskningsleder for patientuddannelse

Email: iwtp@steno.dk

Ingrid Willaing er Master i Public Health og sygeplejerske. Hun har stor erfaring med forskning, udvikling og kvalitetssikring i patientuddannelse og patientforløb. Hun har opnået strategisk, praktisk og videnskabelig erfaring med området bl.a. som sundhedschef i Hjerteforeningen og som sundhedstjenesteforsker.



Kjeld Poulsen, Forskningsleder for forebyggelse

Email: kjpo@steno.dk

Kjeld Poulsen er Ph. d. og speciallæge i arbejdsmedicin. Han er ekspert i komplekse interventioner inden for sundhedsfremme og forebyggelse i virksomhedsregi og har bedrevet pionerforskning på området. Kjeld Poulsen har derudover fungeret som international rådgiver og er ledende auditor inden for kvalitetsstyring.



Jens Aagaard-Hansen, Forskningsleder for sundhedsfremme

Email: jxah@steno.dk

Jens Aagaard-Hansen er tværfagligt funderet som social antropolog og specialist i almen medicin og i folkesundhed. Han har særlig ekspertise inden for sundhedsforskning i udviklingslande og har skrevet over 50 videnskabelige artikler, der dækker spektret fra biomedicin til socialvidenskab.

Kontakt

Steno Diabetes Center
Steno Center for Sundhedsfremme
Niels Steensens Vej 8
DK-2820 Gentofte
www.steno.dk

Hvis du vil vide mere om centeret, har ideer til partnerskaber eller ønsker at dele erfaringer, så skriv til os på ovenstående emailadresser eller på: tifn@steno.dk



